

Nr 206.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1938 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsberedskapens omedelbara stärkande jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I proposition nr 307 har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, föreslagit riksdagen att

dels till försvarsberedskapens omedelbara stärkande å riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 70,000,000 kronor,

dels ock medgiva, att fastigheten $3\frac{5}{8}$ mantal Roma klosters kungsgård i Roma socken å Gotland, med undantag av två till egendomen hörande utmarksskiften benämnda Gurpeskogen och Klosterängen, må på av domänstyrelsen i yttrande den 25 januari 1937 föreslagna villkor överflyttas från domänverkets till flygvapnets förvaltning å tid, som må genom överenskommelse mellan domänstyrelsen och flygförvaltningen närmare bestämmas.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *H. Åkerberg m. fl.* (nr 347) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Åqvist m. fl.* (nr 499), vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att vid fördelningen av de medel, som riksdagen på grund av Kungl. Maj:ts proposition nr 307/1938 torde komma att bevilja, Kungl. Maj:t måtte till anskaffande av sjukvårdsmateriel för armén anvisa ett efter behovet för det fullständiga täckandet av bristerna i första utrustningen erforderligt belopp;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *M. Västberg* (nr 356) och den andra inom andra kammaren av herrar *H. Molander* och *O. W. Lövgren* (nr 488), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att en i alla avseenden fullständig utredning, berörande det s. k. kustartillerialternativet, måtte utföras av sakkunniga myndigheter, samt att för utförande av erforderliga undersökningar och ritningar över lavettkonstruktion och transportmedel för ett rörligt kustförsvarsartilleri måtte anvisas ett belopp av 25,000 kronor;

dels en inom första kammaren av herr *C. Lindhagen* väckt motion (nr 357), vari hemställts, att riksdagen i anledning av propositionen nr 307 om försvars-

beredskapens ytterligare stärkande ville överväga om ej nämnda proposition grundar sig på ett överilat beslut och därför bör för närvarande avböjas;

dels ock en inom andra kammaren av herr *N. Flyg m. fl.* väckt motion (nr 498), vari hemställets, att riksdagen måtte avslå regeringens proposition nr 307.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna I: 356, I: 357, II: 498 och II: 499.

Departementschefen har inledningsvis erinrat därom, att vid behandlingen i riksdagens kamrar den 16 mars innevarande år av statsutskottets utlåtande nr 4, angående regleringen för budgetåret 1938/39 av utgifterna under rikstatsens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet, statsministern yttrade, att den ökade osäkerhet i det internationella läget, som framträtt efter statsverkspropositionens framläggande, föranlett regeringen att undersöka, huruvida vissa ytterligare åtgärder till försvarsberedskapens omedelbara stärkande kunde vidtagas. Regeringen hade för avsikt att på grundval av denna undersökning hos årets riksdag hemställa, att ett avsevärt belopp anvisades för att efter regeringens bedömande användas för angivna ändamål. I avvaktan på detta förslag syntes lämpligen vissa punkter i statsutskottets utlåtande, vilka hänförde sig till föreliggande motioner om ökade anslag för krigsberedskapen, böra återremitteras till utskottet. Dylik återremiss blev också av kamrarna beslutad.

Ledningen av det utredningsarbete, som av statsministern vid nämnda tillfälle åsyftades, har, framhåller departementschefen, omhänderhafts av chefen för försvarsstaben. Denne har i skrivelse den 25 april 1938 anmält, att han med särskild skrivelse samma dag överlämnade undersökning rörande åtgärder till försvarsberedskapens omedelbara stärkande, vilka med hänsyn till nu rådande läge syntes i främsta rummet böra vidtagas, jämte av dessa åtgärder betingade kostnader. Kostnaderna uppginge till cirka 61.6 miljoner kronor i nya eller tilläggsanslag, vartill komme tidigare anvisning å redan beslutade anslag av cirka 7.6 miljoner kronor.

Försvarsstabschefen har i sin skrivelse i ärendet till en början anfört, att såsom grundval för den verkställda undersökningen tjänat vissa ärendet bilagda, från försvarsgrenscheferna införskaffade uppgifter. Dessutom hade jämväl samråd under hand ägt rum såväl med försvarsgrenscheferna som med ordföranden i rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap. Vid angivandet av de särskilda posterna i anslagsplanen hade sådana behov medtagits, som försvarsstabschefen ansett vara mest trängande, och huvudsakligast sådana, som beräknades bliva kännbara, även om vårt land icke avspärrades från utländsk tillförsel. Vid behovens gradering hade hänsyn allenast tagits till vad som syntes för riksförsvaret i dess helhet viktigast, utan hänsyn till den proportion vid anslagsfördelningen mellan olika försvarsgrenar, som tillämpades beträffande de ordinarie anslagen. De i planen upptagna anskaffningarna avsåges i stort sett att vara begränsade till vad som kunde erhållas intill utgången av budgetåret 1938/39.

De olika anslagsposterna hava av försvarsstabschefen indelats i fyra olika

grupper, en grupp för gemensamma behov, en för armén, en för marinen och en för flygvapnet. Såsom gemensamma behov har upptagits flertalet av de anslagsposter, som beröra markluftvärnets och luftbevakningens säkerställande, ehuru väl dessa poster i förvaltningshänseende till större delen äro hänförliga till armén. I anslutning till anslagsposternas framläggande har chefen för försvarsstaben framhållit, att de angivna beloppen endast finge betraktas såsom ungefärliga och tillkomna för att utgöra en allmän grund såväl för beräkandet av den totala storleken av de medel, vilka borde anslås för försvarsberedskapens omedelbara stärkande, som för detta totalbeloppss fördelning på olika ändamål.

De anslagsposter, som av chefen för försvarsstaben sålunda föreslagits skola ligga till grund för beräkningen av det erforderliga anslaget storlek, äro följande:

A. Gemensamma behov.

1. Luftvärnsautomatkanoner	kronor	3,332,000: —
2. Luftvärnsammunition	»	9,270,000: —
3. Fortifikatoriska anordningar för Stockholms luftvärn	»	100,000: —
4. Luftbevakningscentraler och luftbevakningens signalförbindelser	»	690,000: —
5. Särskilda mobiliseringsförberedelser inom försvarsstaben	»	20,000: —
Summa kronor		13,412,000: —

B. Armén.

1. Viss ammunitionsanskaffning	kronor	450,000: —
2. Viss ammunitionsanskaffning	»	280,000: —
3. Signalmateriel	»	500,000: —
4. Optisk materiel	»	830,000: —
5. Viss för Gotlands försvar avsedd materiel	»	250,000: —
6. Motorfordon	»	270,000: —
7. Kulsprutepistoler	»	120,000: —
8. Sjukvårdsmateriel	»	1,000,000: —
9. Veterinärmateriel	»	50,000: —
10. Gasskyddsmateriel	»	1,400,000: —
11. Viss ingenjörsmateriel	»	110,000: —
12. Drivmedelsförråd	»	240,000: —
13. Krigskartor	»	15,000: —
14. Verktyg m. m. för krigsindustrien	»	4,100,000: —
15. Anordnande av förrådslokaler	»	250,000: —
16. Luftskydd för arméns fabriker, verkstäder och förråd	»	200,000: —
17. Frivillig utbildning av luftvärnspersonal	»	100,000: —
18. Viss ammunitionsanskaffning	»	400,000: —
19. Granatkastarammunition	»	1,000,000: —
20. Kulsprutor och kulsprutegevär	»	600,000: —
21. Motorfordon till luftvärnsartilleriet	»	1,000,000: —
Summa kronor		13,165,000: —

C. Marinen.*I. Flottan.*

1. Underhåll och modernisering av fartyg	kronor	4,200,000:—
2. Anskaffning av motortorpedbåtar	»	2,800,000:—
3. Konstruktionsritningar till nytt artillerifartyg	»	100,000:—
4. Påskyndat byggande av två kustundervattensbåtar	»	600,000:—
5. Hjälpfartygens utrustning	»	1,140,000:—
6. Luftskyddsanordningar	»	200,000:—
7. Gasskyddsmateriel	»	150,000:—

II. Kustartilleriet.

8. Stärkande av artilleriförsvaret å vissa platser	»	3,202,000:—
9. Artilleriammunition	»	750,000:—
10. Gasskyddsmateriel	»	100,000:—
11. Eldledningsutrustning m. m. för sjöfrontsbatterier	»	150,000:—
12. Kompletterande utrustning till rörliga haubitsbatterier	»	10,000:—
13. Minkabelanskaffning	»	50,000:—

III. Gemensamt.

14. Luftvärnsammunition	»	630,000:—
15. Maskinell utrustning för krigsindustrien	»	600,000:—
16. Minor	»	1,400,000:—
17. Artilleri-, torped-, radio-, minsvepnings- och nautisk materiel	»	3,000,000:—
18. Drivmedel	»	280,000:—
19. Sjukvårdsmateriel	»	100,000:—
Summa kronor		19,462,000:—

D. Flygvapnet.

1. Anskaffning av bomber	kronor	5,600,000:—
2. Reservdelar	»	1,140,000:—
3. Vissa anordningar å flygplan	»	1,340,000:—
4. Anordningar för stationstjänsten	»	670,000:—
5. Instrumentprovanläggningar	»	60,000:—
6. Anordnande av flygfält vid Roma kloster	»	140,000:—
7. Inköp av mark för flygfält vid Kvidinge	»	20,000:—
8. Gasskydds- och saneringsmateriel	»	190,000:—
9. Eldsläckningsmateriel	»	210,000:—
10. Luftskyddsanordningar	»	150,000:—
11. Påskyndad anskaffning av lätta bombplan m. m. ...	»	200,000:—
12. Drivmedel	»	3,480,000:—
13. Krigskartor	»	190,000:—
14. Utbildning av flygande personal	»	720,000:—
15. Viss apparatur för utbildningen	»	110,000:—
16. Verktyg m. m. för krigsindustrien	»	950,000:—

17. Speciell flygarbeklädnad	kronor	100,000: —
18. Eskaderradiostation	»	80,000: —
19. Ökade kostnader för anskaffning av torpedflygplan	»	1,500,000: —
20. Flygplan för strategisk spaning	»	6,200,000: —
Summa kronor		23,050,000: —

En sammanställning av de sålunda av försvarsstabschefen framlagda anslagsposterna utvisar följande:

Gemensamma behov	kronor	13,412,000: —
Armén	»	13,165,000: —
Marinen	»	19,462,000: —
Flygvapnet	»	23,050,000: —
Summa kronor		69,089,000: —

Till de principer, som av chefen för försvarsstaben lagts till grund vid avvägandet av de ändamål, vilka borde i första hand tillgodoses å den framlagda anslagsplanen, har departementschefen helt anslutit sig, liksom departementschefen även ansett, att de i planen upptagna särskilda anslagsposterna i stort sett vore lämpligt valda och avvägda såväl i anseende till deras ändamål som i fråga om beloppens storlek. Att i sistnämnda hänseende avkall eller minskningar måst göras i fråga om åtskilliga av försvarsgrenscheferna under ärendets förberedande skede gjorda framställningar, har, framhåller departementschefen, med hänsyn till nödvändigheten att hålla anslagsbeloppet inom rimliga gränser naturligen icke kunnat undvikas. På det hela taget syntes departementschefen emellertid kunna sägas, att genom de föreslagna anskaffningarna i stort sett kunde förverkligas vad man genom den ifrågavarande åtgärden velat ernå, nämligen en omedelbar och kraftig förstärkning av vår försvarsberedskap. En förutsättning vore emellertid därvid, att, på sätt försvarsstabschefen andragit, den framlagda anslagsplanen finge i främsta rummet betraktas som en grund för beräkningen av det erforderliga anslagsbeloppet och att det sålunda finge ligga i Kungl. Maj:ts skön att vidtaga de jämkningar i de särskilda anslagsposternas storlek, som kunde komma att föranledas av fortsatta undersökningar och rön. Härvid kunde naturligen också tänkas, framhåller departementschefen, att ett eller annat ändamål, som icke upptagits i anslagsplanen, kunde finnas lämpligen böra tillgodoses. Departementschefen har dock ansett sig kunna utgå ifrån att några större eller mera principiellt betydelsefulla ändringar i anslagsplanen icke skulle behöva vidtagas.

Utöver det ovan anförda har den framlagda anslagsplanen föranlett vissa erinringar från departementschefens sida, för vilka departementschefen närmare redogjort å sid. 5—22 i statsrådsprotokollet, till vilket utskottet får hänvisa. I angivna hänseende må emellertid här framhållas följande.

Den å anslagsplanen med B. 6 betecknade posten å 270,000 kronor avser enligt vad chefen för försvarsstaben meddelat huvudsakligen ökning av bilbeståndet på Gotland samt viss materiel för de motoriserade infanterikanon-

förbanden ävensom för kavalleriets pansarbilförband. Departementschefen har ansett, att påskyndandet av anskaffning av generatorgasdrivna lastbilar vore av så utomordentlig vikt för vårt lands allmänna försvarsberedskap, att den planerade anskaffningen av dylika bilar för trängens räkning helst borde åtminstone till någon del komma till stånd i nu förevarande sammanhang. Det har sålunda synts departementschefen böra tagas under närmare övervägande, huruvida icke det i anslagsplanen upptagna beloppet till motorfordon för armén borde ökas med exempelvis 160,000 kronor, varmed skulle kunna anskaffas fyra generatorgasdrivna lastautomobiler för varje trängkår. Någon inverkan på beredskapsanslagets slutsumma torde emellertid därav knappast behöva föranledas, då vissa besparingar vore att förutse beträffande en eller annan av de övriga posterna.

Den under C. 3 upptagna posten å 100,000 kronor för konstruktionsritningar är avsedd för ett artillerifartyg av i huvudsak den typ, som inginge i det av chefen för försvarsstaben framlagda alternativet A, ett s. k. kustförsvarsfartyg. De för konstruktionsarbetena i fråga erforderliga medlen hava beräknats uppgå till cirka 100,000 kronor. Enligt vad departementschefen från marinförvaltningen inhämtat förefunnes emellertid å medel, som i samband med 1927 års flottbyggnadsbeslut ställts till förfogande för uppgörande av ritningar till pansarskepp m. m., en odisponerad behållning å cirka 45,000 kronor. Denna behållning syntes departementschefen böra i första hand användas för utförandet av konstruktionsarbetena å kustförsvarsfartyget. Det ytterligare belopp, som skulle erfordras för ändamålet, uppginge sålunda till 55,000 kronor. Nämda belopp har med anledning av det anförda synts departementschefen böra beräknas i anslagsplanen. Departementschefen har emellertid ansett sig böra betona, att någon slutlig ståndpunkt till frågan om flottans ersättningsbyggnad icke därigenom finge anses vara fattad.

Vad beträffar anslagsposten D. 7 för inköp av mark till flygfält vid Kvidinge har departementschefen framhållit, att det syntes honom vara ådagalagt, att det ifrågavarande flygfältet vore behöfligt för flygvapnets räkning. Huruvida medel för förvärvande av detsamma borde anvisas å förevarande anslag, har däremot synts departementschefen mera tvivelaktigt, då den försvarsberedskap som fältets existens innebure, torde vara för handen i samma mån, även om det såsom för närvarande vore fallet förhrydes. Frågan om förvärvet av fältet har därför synts departementschefen snarare böra upptagas till prövning i samband med flygvapnets anslagsbehov för budgetåret 1939/40.

Den sista anslagsposten, D. 20, å 6,200,000 kronor avser dels att möjliggöra en tidigare anskaffning än som enligt föreliggande materielplan beräknats av vissa för arméflygflottiljen avsedda spaningsflygplan, dels att giva dessa plan en annan och effektivare konstruktion än som hittills varit avsikten. Anskaffningen av dessa plan hade av flygförvaltningen beräknats draga en kostnad av 6,200,000 kronor. Härefter hade emellertid tullkostnader icke inräknats. Då dessa kunde beräknas uppgå till cirka 800,000 kronor, skulle den sammanlagda anskaffningskostnaden komma att uppgå till 7,000,000 kronor. I anslagsplanen syntes departementschefen fördenskull böra för ända-

målet beräknas ett belopp av 7,000,000 kronor, en summa som av nyssnämnda anledning med 800,000 kronor överstege det i försvarsstabschefens anslagsplan angivna beloppet.

Departementschefen har härefter anförst följande.

Vad sålunda av mig anförts i fråga om vissa av de särskilda anslagsposterna i försvarsstabschefens plan giver vid handen, att jag anser planen i fråga böra i stort sett läggas till grund för beräkningen av det anslag till försvarsberedskapens omedelbara stärkande, om vars anvisande för budgetåret 1938/39 jag ämnar föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga förslag. På grund av den höjning å 800,000 kronor av den sist omnämnda anslagsposten, som jag av anförda skäl räknat med, och då ett anslag av denna natur icke lärer böra beräknas annat än i ett på lämpligt sätt avrundat tal, lärer anslaget i fråga, å vilket försvarsstabschefen beräknat utgifter till ett sammanlagt belopp av 69,089,000 kronor, lämpligen böra bestämmas till en avrundad summa av 70,000,000 kronor.

Beträffande anslaget disponerande för de olika ändamål, som därmed avses skola tillgodoses, lärer det böra ankomma på Kungl. Maj:t att, efter framställningar i vanlig ordning från vederbörande försvarsgrens förvaltningsmyndighet, därom fatta beslut i huvudsaklig överensstämmelse med vad förut anförts.

Anslaget torde böra såsom reservationsanslag anvisas å riksstatens fjärde huvudtitel för nästkommande budgetår och där upptagas under rubriken G. Gemensamma anslag. I förvaltnings- och redovisningshänseende lärer anslaget lämpligen böra omhänderhavas av en enda myndighet, vilken i så fall torde böra vara arméförvaltningens civila departement.

Med avseende å sättet för täckandet av förevarande anslagsäskande har chefen för finansdepartementet meddelat följande:

För det extraordinära anslagsäskande, som nu framlägges, kan utrymme tydligen icke beredas inom ramen av förut beräknade inkomster. Omständigheterna göra det naturligt att överväga åtgärder av engångsnatur, varigenom åtminstone den väsentliga delen av kostnadsökningen omedelbart täckes av skatteinkomster. Någon ny skatteform, med karaktär av värnskatt, behöver därför icke anlitas. I anknytning till de skatteformer, som för närvarande bestå, synes det vara möjligt att erhålla det behövliga inkomstbeloppet. Ökade bidrag torde därvid få lämnas såväl av enskilda inkomsttagare som av förmögenhetsägare och bolag. Frågan om den närmare utformningen av denna beskattning kommer att anmälas i samband med den sedvanliga förnyade inkomstberäkningen för nästa budgetår.

Utskottet finner i likhet med departementschefen, att rådande osäkerhet i det internationella läget nödvändiggör vidtagande av särskilda åtgärder för ett omedelbart stärkande av vår försvarsberedskap. Det av Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget bygger i allt väsentligt på en av chefen för försvarsstaben utarbetad anslagsplan, å vilken upptagits de åtgärder, som i första hand böra i angivna syfte vidtagas ävensom av dessa åtgärder betingade kostnader. Vid sin granskning av de å planen upptagna anslagsposterna med av departementschefen däri vidtagna ändringar har utskottet funnit, att de ifrågasatta anskaffningarna äro ägnade att i främsta rummet tillgodose sådana behov, som ur synpunkten av riksförsvaret i dess helhet äro att betrakta såsom sär-

Utskottet.

skilt betydelsefulla. Utskottet har således ingen erinran att göra mot valet av de ändamål, för vilka anslag nu begärts. Mot avvägningen av de skilda anslagsposterna synes utskottet, i vidare mån än vad som av det följande framgår, ej heller något vara att erinra. Utskottet anser sig därför kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts föreliggande proposition. Såsom av departementschefen framhållits, torde det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de jämkningar i de särskilda anslagsposternas storlek, som kunna komma att föranledas av fortsatta undersökningar och rön.

Utskottet kommer i det följande att uttala sig beträffande vissa av de å anslagsplanen upptagna posterna ävensom i fråga om de motioner, som väckts med anledning av förevarande proposition.

Såsom av förenämnda anslagsplan framgår har såsom en första anskaffning av sjukvårdsmateriel upptagits för armén en post av 1,000,000 kronor och för marinen 100,000 kronor. Enligt vad utskottet under hand inhämtat föreligga beträffande den militära sjukvårdsutrustningen avsevärda brister, vilket förhållande för arméns vidkommande särskilt understrukits i de båda motionerna I: 347 och II: 499. Dessa brister torde icke kunna i tillräcklig omfattning avhjälpas genom de medelsanvisningar, som sålunda föreslås. Då det är av utomordentlig vikt, att denna betydelsefulla del av vår försvarsberedskap i möjligaste mån säkras, vill utskottet uttala sin förväntan, att Kungl. Maj:t kommer att tillse, att föreliggande behov bliver på ett betryggande sätt tillgodosett. Under hänvisning till departementschefens ovanberörda uttalande, att vissa jämkningar kunna behöva vidtagas i de särskilda anslagsposternas storlek, vill utskottet framhålla angelägenheten av att sådan jämkning i första hand bör komma sjukvårdsutrustningen för försvarsväsendet i dess helhet till godo. Motionerna I: 347 och II: 499 torde genom vad utskottet således framhållit få anses besvarade.

Å den föreliggande anslagsplanen har upptagits ett belopp av 100,000 kronor för konstruktionsritningar till nytt artillerifartyg av i huvudsak den typ, som ingår i den av chefen för försvarsstaben såsom alternativ A betecknade fartygstypen, ett s. k. kustförsvarsfartyg. Utan att här vilja ingå på något som helst bedömande av typfrågan, synes det utskottet ej minst med hänsyn till vad i det allmänna meningsutbytet förekommit vara för den framtida behandlingen av denna fråga av värde, därest i samband med uppgörande av nu föreslagna ritningar undersökningar även gjordes beträffande en fartygskonstruktion av i huvudsak enahanda typ men med högre fart. I den händelse Kungl. Maj:t skulle finna skäl låta verkställa dylika undersökningar, torde inom ramen av förevarande förstärkningsanslag erforderliga medel härför stå till Kungl. Maj:ts disposition.

Vidkommande det i motionerna I: 356 och II: 488 gjorda yrkandet om utredning rörande frågan om artillerifartygens utbytande mot en utvidgning av kustartilleriet och dess uppgifter vill utskottet framhålla, att det i motionerna berörda spörsmålet synes utskottet vara av beskaffenhet att i första hand böra prövas av Kungl. Maj:t. Utskottet vill erinra om, att, såsom av den föreliggande propositionen framgår, departementschefen uttalat, att beträffande frågan om flottans ersättningsbyggnad en ingående prövning bör ske

med hänsyn såväl till de framlagda olika alternativen till flottans sammansättning som ock till den i detta sammanhang uppkomna frågan om andra åtgärder, bland annat i avseende å kustartilleriet. Vid sådant förhållande synes något initiativ från riksdagens sida i nu förevarande sammanhang icke lämpligen böra komma i fråga. Utskottet finner sig därför böra avstyrka de föreliggande motionerna.

Utskottet vill erinra därom, att särskilda utskottet vid 1936 års riksdag uttalade sig rörande frågan om privatflygningens organisation och statens förhållande till densamma. Utskottet framhöll därvid, att det vore ett betydelsefullt statsintresse, att det utanför flygvapnet skapades särskilda reserver av flygare, vilka vid mobilisering på relativt kort tid kunde erhålla kompletterande militär utbildning. Berörda spörsmål är för närvarande föremål för utredning, som enligt vad utskottet inhämtat ännu icke är avslutad. Då det ur försvarsberedskapssynpunkt är av stor betydelse, att denna fråga inom det snaraste bringas till lösning, förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer strävandena på detta område.

Vad slutligen beträffar herr Lindhagens motion I: 357 och herr Flygs m. fl. motion II: 498 följer av vad utskottet ovan anför, att utskottet avstyrker motionerna i fråga.

Utskottet får, under erinran om vad utskottet i fråga om flygfält vid Roma anför i följande utlåtande, hemställa,

I. att riksdagen må

a) avslå motionen I: 357;

b) avslå motionen II: 498;

c) till *försvarsberedskapens omedelbara stärkande* å riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 70,000,000 kronor;

d) medgiva, att fastigheten $3\frac{5}{8}$ mantal Roma klosters kungsgård i Roma socken å Gotland, med undantag av två till egendomen hörande utmarksskiften benämnda Gurpeskogen och Klosterängen, må på av domänstyrelsen i yttrande den 25 januari 1937 föreslagna villkor överflyttas från domänverkets till flygvapnets förvaltning å tid, som må genom överenskomelse mellan domänstyrelsen och flygförvaltningen närmare bestämmas;

e) avslå motionerna I: 356 och II: 488;

II. att motionerna I: 347 och II: 499 må anses besvarade genom vad utskottet ovan anför.

Stockholm den 30 maj 1938.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RASTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *Nilsson* i Gränebo, *Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Asplund*, *Bergström*, *Gustafsson* i Benestad, *Andrén*, *Carlström*, *Lindström*, *Larsson* i Varberg, *Sundberg* och *Bäckström*; samt

från a n d r a kammaren: herrar *Råstock*, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist*, *Persson* i Falla, *Svensson*, *Andersson* i Prästbol, *Ward*, *Isacsson*, *Persson* i Tidaholm, *De Geer* i Hanaskog, *Andersson* i Malmö och *Åqvist*.

Reservation

av herr *Törnkvist*.
